

τοικουμένου χωρίου ἔκειτο ἀλλαχοῦ, ὡς προείδομεν, οὔτε εἶναι λογικὸν νὰ παραδεχθῶμεν δύο ναοὺς, ἐκεῖ ὅπου εἰς καὶ μόνος ὑπερήρκει, πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν τῆς λατρείας, ὡς ἐκ τῆς συμκρότητος τοῦ χωρίου. Τοιαῦτα καὶ περὶ τοῦ χωρίου τούτου ἔχω λέγειν. Ἀποτάσσονται ὅθεν τῷ Δομοῦζ-δερεὶ καὶ πᾶσι τοῖς ἀρχαίοις αὐτοῦ καὶ μεταβαίνω, ἀντιπαρερχόμενος πολλὰ ἄλλα ἄσχετα πρὸς τὸ θέμα, εἰς Φαναράκιον τὸ ἐπὶ τῆς εὐρωπαϊκῆς ἀκτῆς τοῦ Εὐξείνου Πόντου, ὁπόθεν διὰ τῆς ἀκτῆς βραδυπορῶν καὶ γράφων, ἐπανάστρέφω ἀφ' ὅπου ἤρχισα.

Ὅτι τὸ Φαναράκιον ἀριθμεῖ ὑπαρξιν πολλῶν ἐτῶν. οὐδεὶς, νομίζω, ὁ ἀμφιδάλλων, διότι ἡ ἱστορία πολλὰ περὶ τούτου γνωρίζει. Τὸ κατ' ἐμὲ, δὲν ἔχω σκοπὸν νὰ ἐπισκοπήσω τὸ χωρίον ἐν γένει, ἀρκούμενος εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ἀπασχολοῦντός με θέματος. Ἐν Φαναρακίῳ ὑπάρχει Ἐκκλησία σεβασμένη ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἁγίου Γεωργίου, ἀρχαία, καθὰ ἠδυνήθη νὰ συμπεράνω καὶ ὑπερδιακοσίετι ἀριθμοῦσα ὑπαρξιν. Δὲν πρόκειται ὅμως περὶ ταύτης ὁ λόγος. Μεσογειᾶς τοῦ χωρίου, πρὸς τὸ Δυτικὸν μέρος καὶ εἰς ἡμίωνον ἀπὸ τῆς θέσεως «Κασαδῆτ-μπαίρι» ἀφ' ἧς ἀναχωροῦμεν, κεῖται ἐπὶ τοῦ βουνοῦ «Τσίρπινα» καλουμένου μικρὸν ὁροπέδιον ἐγκατεστημένον ἐκ δένδρων ὄρων, αἰγείρων καὶ ἄλλων θάμνων, καὶ ἐν τῷ μέσῳ τούτου κενόν τι, ἐπὶ τοῦ ὁποίου φαίνεται, ὅτι ὑπῆρχεν ἐν προγενεστέροις χρόνοις οἶκος εὐκτῆριος ἐπ' ὀνόματι τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς, ὡς καὶ μέχρι τοῦδε ἁγίασμα ἐπ' ὀνόματι τῆς ἁγίας, ρυαξ τοῦτο περιτετειχισμένος πανταχόθεν, μεγάλως ὑπὸ τῶν κατοίκων τιμώμενον. Ὅτι αὐτόθι ὑπῆρχε ναός, μαρτυροῦσι τὰ τῆδε κεικίσε λείψανα θεμελίων, καὶ οἱ ἄλλοτε ἀνευρεθέντες κατὰ τεμάχια κίονες, οἷτινες, ἄγνωστον ποῦ κατεχώσθησαν, ἢ μεταξὺ ποίων θεμελίων ιδιωτικῆς οἰκίας, ἢ καλύβης ἐνετειχίσθησαν. Ταῦτα ἤκουσα παρὰ γέροντος κατοικοῦ Φαναρακίου ὁπότε ἐδέσδε νὰ ἐπισκεθῶ τὸ ἁγίασμα, ἀποκομιδὰς τὰς πληροφορίας ταύτας καὶ ὅσα συνέλεξα, χάριν ἀναψυχῆς, ὀλίγα ἀγριοπολύουδα. Κάτωθεν τοῦ μέρους, περὶ οὗ ὁ λόγος, ἐντὸς κοιλάδος φερούσης τὸ παράδοξον ὄνομα «Μουστάκι» ὑπάρχει ἕτερον ἁγίασμα ἐπ' ὀνόματι τῆς Ἁγίας Κυριακῆς, φρεάρ τοῦτο ἐνέχον ὑψάλμυρον καὶ ψυχρὸν ὕδωρ. Ἐνταῦθα δὲν παραδέχομαι ὅτι ὑπῆρχε ναός, διότι ἢ, τε θέσις πάντη ἀκατάλληλος τυγχάνει, ἀκανόνιστος καὶ κρημνώδης καὶ μόνον κατὰ τὸ θέρος προσιτὴ οὖσα, καὶ διότι ὁ τῆς ἁγίας Παρασκευῆς ναός, ἐν ἀπόπτῳ θέσει κείμενος, ἵρκει, ὡς καὶ περὶ Δομοῦζ-δερεὶ εἶπον, νὰ συναγείρη τοὺς κατοίκους τοῦ Φαναρακίου. Ἀλλως εἶναι λίαν τολμηρὸν νὰ ὑποθέσῃ τις, ὅτι ἐντὸς τῶν χωρίων, ὅσα ἐμνημόνευσα ὑπῆρχον δύο ναοί, ἐκτὸς ἐὰν παραδεχθῶμεν ὅτι ὁ ἕτερος τῶν δύο ἐχρησίμευσεν ἐν εἰδὲι παρεκκλησίου.

Κατερχόμενοι ἐκ Φαναρακίου φθάνομεν εἰς θέσιν Καρὰ τὰς, ἢ Μαῦρον Μῆλον καθ' ἡμᾶς. Ἐνταῦθα ὑπάρχει στενὴ κοιλάς, ἢ μᾶλλον φάραγξ καὶ εἰς τὸ βάθος αὐτῆς εὐρύτερα ἁγίασμα, μικρὰ δεξαμενὴ ἀδιότακτος καὶ ἀπροσφύτης, εἰς ἣν ἀθροίζονται τὰ ἀπὸ τοῦ ὄρους ὕδατα. Τὸ ἁγίασμα τοῦτο τιμᾶται ἐπὶ τῇ Ἀποδόσει τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου καὶ κατὰ

τὴν 23 Αὐγούστου, τελεῖται παρὰ τὴν θάλασσαν πανήγυρις, εἰς ἣν συνέρχονται πολλοί, ἢ μᾶλλον πολλοὶ ἐκ Φαναρακίου καὶ Γενί-μαχαλὲ καὶ Βουγιοῦκ-δερεὶ. Ἐνταῦθα ἐπὶ Γυλλίου, καθὰ γράφει ὁ συγγραφεὺς τῆς Κων/πόλεως, ὑπῆρχε ναὸς εἰς τιμὴν τῆς Θεοτόκου τῆς ἐπιλεγόμενης Καστανεωτίσσης, λαβοῦσης τὴν ἐπωνυμίαν ἀπὸ τοῦ δάσους τῶν περὶ αὐτὸ καστανῶν. Ἐρεῖπια καὶ συντρίμματα κατηδαφισμένου οἰκοδομήματος μαρτυροῦσι τὴν ἀλήθειαν τοῦ πράγματος. Τὰ ὕδατα τοῦ ἁγιάσματος τούτου συλλεβιδόμενα ἀποτελοῦσι ρυακὰ, τὸν γνωστὸν ἐν τῇ Ἱστορίᾳ Χρυσορροῖαν ποταμόν, κληθέντα οὕτω ἀπὸ τῶν ὑπ' αὐτοῦ κατασυρομένων χρυσοειδῶν ψηγμάτων, ὅτε ἐμεταλλεύοντο τὰ ἐνταῦθα χαλκωρυχεῖα.

Καὶ ἡδὴ καταλήγω εἰς Γενί-μαχαλὲ, τελευταῖον ὄριον τῆς ὁδοποιρίας μου. Ἐνταῦθα ὑπάρχει ἁγίασμα ἀρχαῖον, κείμενον δέκα πέντε βαθμίδας ὑπογείως κάτωθι τοῦ Νάρθηκος τῆς Ἱερας Ἐκκλησίας τοῦ χωρίου, μαρμαρόστρωτον κατὰ τὴν πρόσοψιν, τὴν δὲ ἀψίδα τοῦ ὑπογείου ρυακοῦ ἐκτισμένην διὰ λίθων ἀξέστων καὶ σεμνύνεται ὡς καὶ ἡ Ἐκκλησία ἐπὶ τῷ Γενεθλίῳ τοῦ Βαπτιστοῦ Ἰωάννου, καθ' ἣν ἡμέραν τελεῖται πανήγυρις πολλοὺς φιλακολούθους συναγείρουσα.

Οὕτω δίδω πέρας εἰς τὴν διατριβὴν μου ταύτην, περὶ τῶν ἁγιασμάτων τῶν ἐν τε τῷ Βουγιοῦκ-δερεὶ καὶ τοῖς πέριξ, ἀριθμίδας τοιαῦτα εἰκοσι καὶ τρία ἐν συνόλῳ. Ἐξ ὧν ὀκτὼ μὲν παραδέχομαι ἀδιστακτῶς ὅτι συνυπῆρχον ναοῖς, περὶ τῶν δύο εἶναι, τό γε νῦν, ἐν ἀμφιβολίᾳ, ἐλλείπει πειστικῶν ἐπιχειρημάτων, περὶ δὲ τῶν λοιπῶν δέκα τριῶν τολμῶ νὰ γνωματεύσω, ὅτι ἦσαν ἀπλᾶ ἁγίασματα, καθιερωθέντα σὺν τῷ χρόνῳ ὑπὸ εὐσεβῶν χριστιανῶν, ἢ καὶ ἐκ τυχαίων γεγονότων.

Περαίνων τὰ βραχέα ταῦτα, λαμβάνω τὴν τιμὴν νὰ συστήσω τοῖς περὶ τὴν Μεσαιωνολογικὴν Ἑταιρίαν ἀξιοτίμοις μέλεσιν, ὅπως ἀποταθῶσι πρὸς τοὺς κατὰ τόπους ἀρχιερεῖς ἢ καὶ ἄλλους ἀρμοδίους οἱ ὅποιοι νὰ μεταβῶσιν ἐπὶ τόπου, εἰ δυνατόν, πρὸς συλλογὴν περιόριστων μὲν ἀλλὰ καὶ πληρεστέρων πληροφοριῶν καὶ οὕτως ἀχθῶσιν εἰς φῶς πολλὰ δυνάμενα νὰ συντελέσωσιν εἰς ἐξακριβῶσιν τοῦ ὑπὸ συζητήσιν θέματος.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΚΑΛΕΜΗΣ.

Η ΠΡΟ ΤΟΥ ΚΑΤΑΚΑΥΣΜΟΥ ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΩΝ ΔΥΟ ΚΟΣΜΩΝ ΔΙΑ ΤΗΣ ΑΤΑΝΤΙΑΘΣ.*

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

Οἱ ἀρχαῖοι λαοὶ τοῦ παλαιοῦ κόσμου ἰγνώριζον
τὸν ὑπὸ τοῦ Κολόμβου ἀνακαλυφθέντα νέον
καὶ εἶχον μετ' αὐτοῦ συγκοινωνίαν.

Ἐχων τις ὑπ' ὄψιν τὰ μέχρι τοῦδε ἀνακαλυφθέντα ἀρχαῖα μνημεῖα τῶν δύο κόσμων παρατηρεῖ ὅτι ἡ σύγκρισις τῆς ὁμοιότητος τοῦ σχήματος, τοῦ τρό-

*) Ἰδε ἱερ. 30, σελ. 585 - 586.

που τῆς δομῆσεως καὶ κατεργασίας, πρὸς δὲ καὶ τῆς εἰς πλεῖστα σημεῖα ταυτότητος, τῶν τοίχων, τύμβων, λαξευτῶν τάφων, πυραμίδων, στοῶν, ναῶν, οἰκῶν, διαφόρων σκευῶν, ἀναγλύφων, περικεφαλαίων, ἀσπίδων, ὑποδέσεων, δοχείων, γραμμάτων, καὶ πρὸ πάντων τῶν κοσμημάτων καὶ λοιπῶν ἀντικειμένων, τῶν ἀνακαλυφθέντων ἐν τῇ ὑδρογείῳ, πρὸς δὲ καὶ τοῦ αὐτοῦ τρόπου τῆς διὰ μεταλλίνων πλακῶν ἐπικαλύψεως τῶν τοίχων τῶν πολυτελεστέων κτιρίων καὶ διαφόρων ἀντικειμένων τῶν δύο κόσμων ὅσα ἀναφέρονται ὑπὸ τῶν ἀρχαίων συγγραφέων ἐν τοῖς κατωτέρω χωρίοις καὶ ἡ καταπληκτικὴ εἰς πολλὰ σημεῖα ὁμοιότης οὐδὲν ἄλλο ἀποδεικνύουσιν εἰ μὴ τὴν ὑπάρχουσαν συγγένειαν καὶ σχεδὸν μεταξὺ τῶν ἀρχαίων μνημείων τῶν δύο κόσμων, συγγένειαν προελθοῦσαν βεβαίως οὐχὶ ἐξ ἀπλῆς συμπτώσεως, ἀλλ' ἐξ ἐπιδράσεως καὶ μιμήσεως τῆς αὐτῆς πηγῆς, διὰ τῆς συγκοινωνίας τῶν λαῶν. Τὰ χωρία εἰδὶ τάδε :

« Οἱ δὲ θεοὶ παρ' Ζηνὶ καθήμενοι ἡγορόωντο
χρυσέῳ ἐν θαπέῳ »

(Ὁμήρ. Ἰλιάς Δ. 1).

« . . . ἔνθα δὲ οἱ κλητὰ δώματα βένθεσι λίμνης,
χρῦσα μακρόντα τετεύχεται, ἄφθιτα αἰεὶ . . »

(Ὁμήρ. Ἰλ. Ν. 21).

« . . . χαλκοὶ μὲν γὰρ τοῖχοι ἐληλέδατ' ἔνθα καὶ ἔνθα,
ἐς μυχὸν ἐξ οὐδοῦ· περὶ δὲ θριγκὸς κυάνοιο.
χρῦσαι δὲ θύραι πυκινὸν δόμον ἐντὸς ἔργον
ἀργύρεαι δὲ σταθμοὶ ἐν χαλκῷ ἔστασαν οὐδῶ,
ἀργύρεον δ' ἐφ' ὑπερθύριον, χρυσῇ δὲ κορώνῃ.
χρῦσαι δ' ἐκάτερθε καὶ ἀργύρεαι κύνες ἦσαν . . »

(Ὁμήρ. Ὀδυσ. Η. 86).

« Ὅτε ὁ ποιητὴς οὗτος ὁμιλεῖ περὶ τῶν ἀνακτόρων τοῦ Διὸς, Ποσειδῶνος, καὶ τοῦ Ἀλκινοῦς.

Ὁ δὲ Πausανίας ὁμιλῶν περὶ τοῦ ἐν Σικυῶνι Θησαυροῦ λέγει :

« . . . ἐν δὲ τῷ θησαυρῷ καὶ θαλάμους δύο ἐποίησε τὴν μὲν Δωρίον, τὴν δὲ ἐργασίας τῆς Ἰώνων· χαλκοῦ μὲν δὴ αὐτοὺς ἐώρων εἰργασμένους . . »

(Πausαν. Βιβλ. VI. 10'. 2).

Ἔτι δ' ὁ αὐτὸς καὶ περὶ τοῦ ἐν Σπάρτῃ ναοῦ τῆς Ἀθηνᾶς :

« . . . ἐνταῦθα Ἀθηνᾶς ἱερὸν πεποιήται, Πολιούχου κάλου μένης καὶ Χαλκιοῦ τῆς αὐτῆς . . »

(Πausαν. Βιβλ. III. 13'. 2).

Ὑπονοεῖ διὰ τῶν δύο αὐτοῦ χωρίων ὁ συγγραφεὺς οὗτος ὅτι ὁ τε Θησαυρὸς καὶ ὁ ναὸς τῆς Ἀθηνᾶς ἦσαν ἐπικεκαλυμμένοι διὰ χαλκοῦ. Ἀλλὰ καὶ οἱ νεώτεροι, οἱ μετὰ τὸν Κολόμβον ἐξερευνηταὶ τοῦ νέου κόσμου, ἀναφέρουσι τὸν αὐτὸν τρόπον τῆς διὰ χρυσοῦ ἐπικαλύψεως τῶν μεξικανικῶν ναῶν (B2. Prescott Κατάκτησις Περούβιας, Τομ. Α', σ. 95).

Ὅτι δὲ ἐκ τῆς συγκριτικῆς ταύτης καὶ ὀφθαλμοφανοῦς ὁμοιότητος τῶν μνημείων τῶν δύο κόσμων δυνάμεθα νὰ ἐξαγάγωμεν συμπεράσματα ἱκανὰ περὶ τῆς συγκοινωνίας τῶν λαῶν αὐτῶν ἐν τῇ ἀρχαιότητι, τοῦτο ἐν ὀλίγοις θὰ προσπαθῶ νὰ ἐξηγήσω ἵδην ἐκτενέστερον.

Ἡ ἐν τῷ Μεξικῷ ἀνακαλυφθεῖσα τέχνη ἐπισταμένως μελετηθεῖσα, παρουσιάζει δύο μεγάλας ἐποχάς :

Τὴν παναρχαιοτάτην καὶ τὴν ἀρχαίαν.

Καὶ ἡ μὲν πρώτη ὡς βάσιν ἔχει τὴν πυραμίδα μὲν ὡς οἰκοδόμημα, τὸ ὀφιοειδὲς (—————) δὲ καὶ τὸν μαϊανδρον (—————) ὡς κοσμήματα, τὸ τελευταῖον μάλιστα τοῦτο παρουσιάζεται ἐν τοῖς διαφόροις μνημείοις, οὐχὶ ὑπὸ τὴν ἀπλῆν αὐτοῦ μορφήν μόνον, ἀλλὰ καθ' ὅλας τὰς συνθέτους, αἰτινες παρήχθησαν κατ' ἐμὴν ἰδέαν, ἐκ τοῦ στροβιλοειδοῦς καὶ σταυροειδοῦς σημείου (—[— —]—) τοῦ παρὰ

τῇ σανσκριτικῇ μὲν γλώσσῃ ὀνομαζομένου Svastica, παρὰ τοῖς Σίναις δὲ Ouan, εὑρεθέντος δὲ ἐξωγραφημένου ἐν ἅπασιν τοῖς μέρεσι τῶν δύο κόσμων, ἐνθα ὑπῆρξε πολιτισμὸς τις ἀρχαῖος.

Τὸ σημεῖον τοῦτο μοι φαίνεται ὅτι δεικνύει τὴν παράστασιν τῆς παλινδρομικῆς περιστροφικῆς κινήσεως, ἐξ ἧς οἱ πρῶτοι ἄνθρωποι παρήγον τὸ πῦρ, περιστρέφοντες ξύλον ἐπὶ ξύλου, μεταχειριζόμενοι σφόνδυλον ἔχοντα τὸ στροβιλοειδὲς τοῦτο σχῆμα.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην φαίνεται ὅτι ὑπῆρχε καὶ ἡ γραφὴ παριστωμένη διὰ γλυφῶν ὑπὸ διαφόρους μορφάς, μεταξὺ τῶν ὁποίων ὑπάρχουσι καὶ κεφαλαὶ ἐλεφάντων, αἵτινες ἔχουσιν ἰδίως τὸ χαρακτηριστικὸν τοῦ νὰ παρουσιάζωνται μετὰ δύο εἰδῶν ὧτων, ὑποδεικνύοντων, τοῦ μὲν ἐνὸς τὸν ἀφρικανικὸν ἐλέφαντα τοῦ δὲ ἑτέρου τὸν ἀσιατικόν. Μὴ ὑπάρχοντος ὅμως τοῦ ζώου τούτου ἐν τῇ νέῳ κόσμῳ νῦν, πῶς ἄλλως εἰσῆχθη ἡ μορφή αὐτοῦ ἐν τοῖς ἱερογλυφικοῖς τῶν Μεξικανῶν, εἰμὴ ἐκείθεν ἔνθα τὸ ζῶον τοῦτο νῦν βιοῖ, ἥτοι ἀπὸ Ἀφρικῆς καὶ Ἀσίας ; Ἐκτὸς ἂν τὰ ἱερογλυφικά ταῦτα εἰσι νεωτέρας ἐποχῆς, τὴν ἀνάμνησιν δὲ αὐτῶν παρέλαβον οἱ λαοὶ τοῦ νέου κόσμου ἐκ τῶν προῦ τοῦ κατακλυσμοῦ προγόνων αὐτῶν, ὅποτε ὁ νέος κόσμος ἐπληροῦτο μαμμούθων καὶ ἐλεφάντων, τότε ὅμως ἐν τοῖς ἱερογλυφικοῖς τούτοις ἔπρεπε νὰ ὑπάρχη καὶ ἡ μορφή τοῦ Μαρμούθ, ἐνδειξίς οὐδαμοῦ τοῦ νέου κόσμου ἀνακαλυφθεῖσα μέχρι σήμερον.

Ἄρα συμπεραίνομεν ὅτι τὰς μορφάς ταύτας οἱ Μεξικανοὶ παρέλαβον ἐκ τῆς Ἀφρικῆς καὶ Ἀσίας διὰ τῆς Ἀτλαντίδος ἢ ἐξ αὐτῆς ταύτης τῆς Ἀτλαντίδος.

Διότι ὁ Πλάτων περιγράφων τὰ τῆς μεγίστης ταύτης νήσου λέγει :

« . . . καὶ ὅσα ὕλη πρὸς τὰ τεκτόνων διαπονήματα παρέχεται, πάντα φέρουσα ἄφθονα, τὰ τε αὖ περὶ τὰ ζῷα ἱκανῶς ἡμερα καὶ ἄγρια τρέφουσα· καὶ δὴ καὶ ἐλεφάντων ἦν ἐν αὐτῇ γένος πλεῖστον· νομὴ γὰρ τοῖς τε ἄλλοις ζώοις, ὅσα καθ' ἑλὴ καὶ λίμνας καὶ ποταμούς, ὅσα τ' αὖ κατ' ὄρη καὶ ὅσα ἐν τοῖς πεζοῖς νέμεται, ξύμπασι παρῆν ἄδην, καὶ τούτῳ κατὰ τ' αὐτὰ τῷ ζῷῳ, μεγίστῳ πεφυκότι καὶ πολυβορωτάτῳ . . »

(Πλάτωνος Κριτίας 114. 20).

Ἐκτὸς τούτων ἐν διαφόροις ἑτέροις ἱερογλυφικοῖς διακρίνονται εὐκρινῶς γράμματα σφηνοειδῆ, αἰγυπτιακὰ καὶ φοινικικά, ἐν ἐνὶ δὲ τούτων ὑπάρχει φρυγικὴ σφριγξ τελεία.

Τὴν ἐποχὴν ταύτην τὴν παναρχαιοτάτην τὴν ὀριζομένην ἐκ τῶν ἀνωτέρω εἰρημένων μνημείων, τῶν

κατεχόντων τὰς ὑψηλότερας τῶν ἐν τῷ Μεξικῷ θέσεων, ὡς π. χ. Teotihuacan, Tula, Mitla, Guatemala, κτλ. ἐν συγκρίσει πρὸς τὰ ἐν ταῖς κοιλάσι καὶ βαθυπέδοις τοῦ Μεξικοῦ, θεωρῶ ὡς τὴν πρὸ τοῦ κατακλυσμοῦ ἐποχὴν τῆς τέχνης τοῦ νέου κόσμου.

Ἡδὴ δὲ ἡ καταπληκτικὴ ὁμοιότης τῶν μνημείων τούτων μετ' ἐκείνων τῶν τοῦ παλαιοῦ κόσμου, τῶν κειμένων ἐν τῷ αὐτῷ παραλλήλῳ τῆς γῆς, ἥτοι ἐν Μεξικῷ, Αἰγύπτῳ, Φρυγίᾳ καὶ Ἑλλάδι καὶ ἰδίως μετὰ τῶν Μυκηναίων καὶ Τυρινθιακῶν, τί ἄλλο ἀποδεικνύει ἡμῖν, εἰ μὴ τὴν ὑπάρξασαν συγκοινωνίαν τῶν δύο κόσμων ἐν τῷ παραλλήλῳ τούτῳ κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην διὰ τοῦ Ἀτλαντικοῦ;

Ἡ δὲ δευτέρα ἐποχή, ἡ ἀρχαία, ἣτις ἔχει βᾶσιν τὴν αὐτὴν μὲν πυραμίδα, ἀλλὰ κόλουρον μετὰ τῶν αὐτῶν καὶ ἐτέρων κοσμημάτων, πρὸς δὲ ὑποδεικνύουσα μνημεῖα κατέχοντα ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὰ χθαμαλώτερα ἐν Μεξικῷ μέρη ὡς π. χ. ἐν Palenque, Lorrillard, Tical, Gomalecalco, Kabak, Aké ... οὐθμὸς δὲ ἀναμεμιγμένον διὰ τοῦ παναρχαίου καὶ ἐτέρου ἔχοντος ὁμοιότητα μεγίστην μετὰ τῶν σημερινῶν ἀνατολικῶν ἀσιατικῶν ἐθνῶν, τῶν Σινῶν καὶ Ἰαπώνων, τί ἄλλο ὑποδεικνύει ἡμῖν εἰμὴ τὴν ἐν ταῖς μετὰ τὸν κατακλυσμὸν ἐποχαῖς συγκοινωνίαν διὰ τοῦ Βεριγίου πορθμοῦ, τῶν ἀνατολικῶν τούτων λαῶν μετ' ἐκείνων τῶν τοῦ νέου κόσμου;

Ἐκτὸς τῆς συγκριτικῆς ταύτης ἀποδείξεως, περὶ τῆς συγκοινωνίας τῶν δύο κόσμων ἐν τῇ ἀρχαιότητι, ἔχομεν πρὸς τούτοις καὶ τοὺς ἀρχαίους Ἑλλήνας συγγραφεῖς, οἵτινες ποιοῦνται λόγον περὶ τῆς ὑποθέσεως ταύτης, ἀλλὰ τόσῳ συγκεχυμένως, ὥστε εἶνε δυσκολώτατον ν' ἀνεύρῃ τις τὴν ἀλήθειαν, ἂν μὴ μετὰ μεγάλης ἐπιστάσεως διυλίσῃ ἐκάστην λέξιν καὶ φράσιν τούτων, ἱστορικῶς, ἐτυμολογικῶς, γεωγραφικῶς καὶ τεχνικῶς, συσχετίζων ταύτας καὶ μετὰ τῶν νεωτέρων γεωλογικῶν, γεωγραφικῶν καὶ ἀρχαιολογικῶν ἀνακαλύψεων.

Ἐκ τῶν συγγραφέων τούτων πρῶτος εἶνε ὁ Ὀμηρος, ὅστις ἐν τῷ περὶ τῆς ἀποδημίας τοῦ Ποσειδῶνος χωρίῳ λέγει:

« Ἀλλ' ὁ μὲν Αἰθίοπας μετεκίχθε τηλ' ὅθ' ὄντας,
Αἰθίοπας τοὶ διχθὰ δεδάλαται, ἔσχατοι ἀνδρῶν,
οἱ μὲν δυσόμενοι Ὑπερίονος, οἱ δ' ἀνιόντος. . . »

(Ὀμήρ. Ὀδύς. Α. 22).

Πρὸς ἐντελῆ καταννόησιν τοῦ χωρίου τούτου πρέπει νὰ ἐξετάσωμεν, ποίους ὁ ποιητὴς ἐννοεῖ διὰ τῆς λέξεως Αἰθίοπας.

Ἀναγινώσκοντες τὰ κατωτέρω χωρία τοῦ αὐτοῦ ποιητοῦ ἥτοι:

« ἄτὰρ οἱ αὖτις ἐγὼ πόρον αἶθωπα οἶνον.

(Ὀδύς. Ι. 360).

« ἔλθεῖν ἥρδ' ἐπὶ πύθσθαι, ἐπεὶ ἴδον αἶθωπα καπνόν. »

(Ὀδύς. Κ. 152).

« κεκορυθμένως αἶθωπι χαλκῷ. »

(Ὀδύς. Φ. 434).

Ἐξάγομεν τὴν σημασίαν τῆς λέξεως Αἰθῶς, σημαίνουσας τὸ μέλαν χρῶμα τὸ στιλβόν, τὸ φλογώδες (ἐρυθρόν), τὸ αὐγάζον, ἐκ τῆς λέξεως δὲ ταύτης πα-

ράγεται ἡ λέξις Αἰθίοψ, ἡ ὀρίζουσα τὸν λαὸν τὸν ἔχοντα τὸ στιλπνομέλαν ἢ στιλπνοερυθρόν χρῶμα.

Ἀλλὰ τίς λαὸς ὁ ἔχων τὸ χρῶμα τοῦτο, εἰμὴ ὁ τῆς Αἰθιοπίας, ὅστις διχθὰ δεδάλαται ὑπὸ τοῦ Ὀκεανοῦ εἰς τοὺς Ἀφρικανούς στιλπνομέλανας Αἰθίοπας καὶ εἰς τοὺς τοῦ νέου κόσμου στιλπνοερυθρούς Αἰθίοπας, τοὺς νῦν ἐρυθροδέρμους ὄντας δ' ἀμφοτέρους ἐσχάτους ἀπάντων ἀνδρῶν, ὡς νοτιωτάτους καὶ δυτικωτάτους;

Τὴν ιδεάν ταύτην φαίνεται ὑποσταρίζων καὶ ὁ παρὰ Στράβωνι ἀναφερόμενος κορυφαῖος τῶν γραμματικῶν Ἀρίσταρχος λέγων:

« Οὕτως οἶεται δεῖν καὶ πέραν τοῦ Ὀκεανοῦ νοεῖσθαι τινὰς Αἰθίοπας ἐσχάτους τῶν ἄλλων τῶν ἐν τῇ ἐτέρᾳ εὐκράτῳ παρὰ κούνας τὴν αὐτὴν Ὀκεανόν διττοὺς δὲ εἶναι καὶ διχθὰ δεδάσθαι ὑπὸ τοῦ Ὀκεανοῦ. . . »

(Στράβ. Α. 31. C.)

Οὗτινος τὴν ιδεάν λίαν εὐφυῶς πολεμεῖ ὁ Στράβων μὴ λαβὼν ὑπ' ὄψιν ὅτι θὰ ἤρχετο ἐποχή, καθ' ἣν ὁ Χριστοφόρος Κολόμβος θ' ἀπεδείκνυε τοῦτο πράγματι διὰ τῆς ἀνακαλύψεως τῶν ἐρυθροδέρμων τοῦ νέου κόσμου.

Ἀλλαχοῦ δὲ ὁ Ὀμηρος λέγει περὶ τῆς εἰς Ἄδου καθόδου τοῦ Ὀδυσσεως:

« . . . τὴν δὲ κέ τοι πνοιῇ Βορέας φέρῃσιν.

ἀλλ' ὅπότε θ' ἐν δὴ νηὶ δι' Ὀκεανοῦ περήσῃς. . . »

(Ὀδύς. Κ. 507).

Παρακατιῶν-δέ:

« . . . τῆς δὲ πανημερίας τέταθ' ἱστία ποντοπορούσης.

δύσσετό τ' ἥλιος σκιάωντό τε πᾶσαι ἀγκυαί,

ἡ δ' ἐς πείραθ' ἔκανε βαθυρρόου Ὀκεανοῦ.

ἔνθα δὲ Κιμμερίων ἀνδρῶν δῆμος τε πόλις τε, . . . »

(Ὀδύς. Α. 41).

καὶ ἀλλαχοῦ:

« . . . αὐτὰρ ἐπεὶ ποταμὸς λίπεν ῥόον Ὀκεανοῦ

νηῦς, ἀπὸ δ' ἔκκετο κύμα θαλάσσης εὐρυπόροιο.

νῆσον τ' Αἰαίην, ὅθι τ' Ἡοῦς ἡριγενείης

οἰκία καὶ χοροὶ εἰσι καὶ ἀνατολαὶ Ἠελίοιο. . . »

(Ὀμήρ. Ὀδύς. Μ. 1)

Συνδιάζοντες τὰ τρία ταῦτα χωρία τοῦ ποιητοῦ, ἐξάγομεν ὅτι, οἱ ἀρχαῖοι, ἐγνώριζον τὴν ὑπαρξίν χωρῶν κειμένων πέραν τοῦ Ὀκεανοῦ, ἀφοῦ ἔθετον τὸν Ἄδην πλησίον τῶν Κιμμερίων, οὐχὶ βεβαίως τῶν μεταγενεστέρων τῶν ἐν τῇ Ἀζοφικῇ, ἀλλὰ ἐτέρου λαοῦ ἐξ οὗ βεβαίως οἱ ἐν τῇ Ἀζοφικῇ νεώτεροι ἔλαβον κατόπιν τὸ αὐτὸ ὄνομα, κειμένου δὲ πρὸς δυσμὰς εἰς τὰ πέρατα τοῦ Ὀκεανοῦ, διότι κατὰ τὸν ποιητὴν, ὁ Ὀδυσσεὺς ἀπέπλευσε μὲν ἐκ τῆς Αἰαίας Βορρᾶ πνέοντος (Βορρᾶς δὲ ἐκαλεῖτο κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ὁ Βορειανανοζικὸς ἐκ Θράκης πνέων), ἐνθα αἱ ἀνατολαὶ τοῦ Ἠλίου ἦσαν καὶ ἡ οἰκία τῆς Ἡοῦς, συζύγου τοῦ Τιθωνοῦ καὶ μήτηρ τοῦ Ἡμαθίωνος, βασιλέως τῶν Αἰθιοπῶν ἥτοι ἀπέπλευσεν ἐξ Ἀνατολῆς καὶ ἀφίκετο εἰς τὰ πέρατα τοῦ Ὀκεανοῦ, ἐνθα ὁ τῶν Κιμμερίων δῆμος:

« οὐδὲ ποτ' αὐτοῦς
 ἥελιος φαέθων καταδέρκεται ἀκτίνεσσιν,
 οὐθ' ὅπ' ἂν στοίχησι πρὸς οὐρανὸν ἀστερόεντα,
 οὐθ' ὅτ' ἂν ἄψ ἐπὶ γαῖαν ἂπ' οὐρανὸν προτράπηται,
 ἀλλ' ἐπὶ νῦν ὅλοη τέταται δειλοῖσι βροτοῖσιν . . . »

(Ὅμηρ. Ὀδυσ. Α. 15)

Ἦτοι ἀφίκετο πρὸς δυσμὰς τῆς Αἰαίας.

Δεύτερος μετὰ τὸν Ὅμηρον ἔρχεται ὁ Ἡσίοδος λέγων :

« . . . Ἑσπερίδες θ', αἷς μῆλα πέρην κλυτοῦ Ὀκεανοῦ
 χρῦσα καλὰ μέλουσι φέροντά τε δένδρεα καρπὸν . . »

(Ἡσίοδ. Θεογ. 215).

Κατωτέρω δέ :

« Γοργούς θ', αἷ νάουσιν πέρην κλυτοῦ Ὀκεανοῦ
 ἐσχατιῇ πρὸς νυκτός, ἴν' Ἑσπερίδες λιγύφωνοι . . »

(Ἡσίοδ. Θεογ. 274).

ἀλλαχοῦ δέ :

« βουσι παρ' εἰλιπόμεσσι περιρρύτῃ εἶν' Ἑρυσείῃ
 ἥματι τῷ ὅτε περ βοῦς ἤλασεν εὐρυμετώπους
 Τίρυνθ' εἰς ἱερὴν, διαβὰς πόρον Ὀκεανοῦ »

(Ἡσίοδ. Θεογ. 290.)

Ἐκ τῶν χωρίων τούτων παρατηροῦμεν, ὅτι καὶ ὁ ποιητὴς οὗτος μνημονεύει τῶν πέραν τοῦ Ὀκεανοῦ καὶ πρὸς Δυσμὰς χωρῶν, ὡς κατοικητηρίων τῶν Ἑσπερίδων, Γοργόνων καὶ τοῦ Γηρυόνου.

(Ἀκολουθεῖ).

ΠΑΤΡΟΚΛΟΣ ΚΑΜΠΑΝΑΚΗΣ,
 ἀρχιτέκτων

Ο ΕΝ ΤΟΙΣ "ΗΘΙΚΟΙΣ", ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ ΤΟΥ ΧΑΙΡΩΝΕΩΣ ΘΗΣΑΥΡΟΣ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΩΝ ΓΝΩΣΕΩΝ*

36. Ὁ φίλος ἔστι μὲν ὅτε σὺν ἐπαίνῳ καὶ χάριτι, μεγαλύνων καὶ εὐφραίνων ἄγει πρὸς τὸ καλὸν ὅπου δ' αὖ πάλιν ἐπιστροφῆς δεῖται, λόγῳ δὲ κατὰ καὶ περρησίᾳ κηδεμονικῇ καθαπτόμενος· ἔστ' δ' ὅπου καὶ τὸ ἔργον ἅμα τῷ λόγῳ συνῆψεν.

37. Δεῖ ὠφελούντα λυπεῖν τὸν φίλον, οὐ δεῖ δὲ λυποῦντα τὴν φιλίαν ἀναιρεῖν, ἀλλ' ὡς φαρμάκῳ τῷ δάκνοντι χρῆσθαι, σώζοντι καὶ φυλάττοντι τὸ θεραπεύμενον.

38. Ὡς περ ἀρμονικός ὁ φίλος τῇ πρὸς τὸ καλὸν καὶ συμφέρον μεταβολῇ τὰ μὲν ἐνδιδοὺς ἃ δ' ἐπιτείνων πολλὰκις μὲν ἡδὺς αἰεὶ δὲ ὠφέλιμος ἔστι. Ὁ δὲ κόλαξ ἄρ' ἐνὸς διαγράμματος αἰεὶ τὸ ἡδὺ καὶ τὸ πρὸς χάριν εἰσθῶς ὑποκρίνεται οὗτ' ἔργον οἶδεν ἀντιτείνειν οὔτε ῥῆμα λυποῦν, ἀλλὰ μόνον παρέπεται τῷ βουλομένῳ, συνᾶδων αἰεὶ καὶ συμφεγγόμενος.

39. Δεῖ τὸ εὐφραῖνον καὶ χαρίζομενον ἡγεῖσθαι φιλικόν, ἂν καὶ λυπεῖν ποτε δύνηται καὶ ἀντιτείνειν,

τὴν δὲ συνεχῇ ταῖς ἡδοναῖς καὶ τὸ πρὸς χάριν ἔχουσιν ἄκρατον αἰεὶ καὶ ἄδηκτον ὁμιλίαν ὑπονοεῖν, καὶ τὸ τοῦ Ἀχκωνος ἔχειν πρόχειρον, ὅς ἐπαινουμένου Χαροίλλου τοῦ βασιλέως. «πῶ οὗτος» ἔφη, «χρηστός, ὅς οὐδὲ τοῖς πονηροῖς πικρός ἐστι;».

40. Τοῖς μὲν ταύροις τὸν οἶστρον ἐνδύεσθαι παρὰ τὸ οὐς λέγουσι, καὶ τοῖς κυσὶ τὸν κρότωνα· τῶν δὲ φιλοτίμων ὁ κόλαξ τὰ ὧτα κατέχων τοῖς ἐπαίνοις καὶ προσπεφυκώς δυσάποτριπτός ἐστιν. Ὅθεν ἐνταῦθα δεῖ μάλιστα τὴν κρίσιν ἔχειν ἐργηγοῦσαν καὶ παραφυλάττουςαν πότερον τοῦ πράγματος ἢ τοῦ ἀνδρός ὁ ἐπαινός ἐστιν. Ἔστι δὲ τοῦ πράγματος, ἂν ἀπόντας μᾶλλον ἢ παρόντας ἐπαινῶσιν, ἂν καὶ αὐτοὶ τὰ αὐτὰ βουλούμενοι καὶ ζηλοῦντες μὴ μόνους ἡμᾶς ἀλλὰ πάντας ἐπὶ τοῖς ὁμοίοις, μὴ νῦν μὲν ἐπαινῶσιν, ἂν ταῦτα νῦν δὲ τάναντία πράττοντες καὶ λέγοντες φαίνωνται· τὸ δὲ μέγιστον, ἂν αὐτοὶ γινώσκωμεν ἑαυτοὺς μὴ μεταμελομένους ἐφ' οἷς ἐπαινοῦμεθα μὴδ' αἰσχυνομένους μὴδὲ μᾶλλον ἡμῖν τάναντία τούτων πεπραχῆναι καὶ λελέχθαι βουλομένους. Ἡ γὰρ οἴκοθεν κρίσις ἀντιμάρτυροῦσα καὶ μὴ προσδεχομένη τὸν ἐπαινον ἀπαθής ἐστι καὶ ἀθικτος καὶ ὑπὸ τοῦ κολακεύοντος ἀνάλωτος.

41. Οἱ πολλοὶ τὰς μὲν ἐπὶ τοῖς ἀτυχήμασι παρηγορίας οὐχ ὑπομένουσιν, ἀλλὰ μᾶλλον ὑπὸ τῶν συνεπιθρηνούντων ἄγονται καὶ συνοδυρομένων· ὅταν δ' ἀμαρτάνωσι καὶ πλημμελῶσιν, ὁ μὲν ἐλέγχῃ καὶ ψόγῳ δηγμὸν ἐμποιῶν καὶ μετάνοιαν ἐχθρὸς δοκεῖ καὶ κατήγορος, τὸν δ' ἐπαινοῦνται καὶ κατευλογοῦντα τὰ πεπραγμένα ἀσπάζονται καὶ νομίζουσιν εὖ νουν καὶ φίλον.

42. Ὅσοι ἢ πράξιν ἢ λόγον ἢ σπουδάζαντος ὁτιοῦν ἢ σκώψαντος εὐχερῶς ἐπαινοῦσι καὶ συνεπιπροτοῦσιν, εἰς τὸ παρὸν εἰσιν οὗτοι καὶ τὰ ὑπὸ χεῖρα βλαβεροὶ μόνον· ὅσοι δὲ πρὸς τὸ ἦθος ἐξικνουῦνται τοῖς ἐπαίνοις, καὶ τοῦ τρόπου τῇ κολακείᾳ θιγγάνουσι, ταῦτό ποιοῦσι τῶν οἰκετῶν τοῖς μὴ ἀπὸ τοῦ σωροῦ κλέπτουσιν· ἀλλ' ἀπὸ τοῦ σπέρματος· σπέρμα γὰρ τῶν πράξεων οὖσαν τὴν διάθεσιν καὶ τὸ ἦθος ἀρχὴν καὶ πηγὴν τοῦ βίου διαστρέφουσι, τὰ τῆς ἀρετῆς ὀνόματι τῇ κακίᾳ περιτιθέντες.

43. Τόλμα μὲν ἀλόγιστος ἀνδρεία φιλέταιρος ἐνομήσθη, μέλλησις δὲ προμηθῆς δειλία εὐπρεπής, τὸ δὲ σῶφρον τοῦ ἀνδρὸς πρόσχημα, καὶ τὸ πρὸς ἅπαν συνετὸν ἐπιπαῖν ἄργον. Ἐν δὲ ταῖς κολακείαις ὁρᾶν χρὴ καὶ παραφυλάττειν ἀσωτίαν μὲν ἐλευθεριότητα καλουμένην καὶ δειλίαν ἀσφάλειαν· ἐμπληξίαν δ' ὀξύτητα, μικρολογίαν δὲ σωφροσύνην· ἀνδρεῖον δὲ τὸν ὀργίλον καὶ ὑπερήφανον, φιλόανθρωπον δὲ τὸν εὐτελεῖ καὶ ταπεινόν.

44. Καλὸς μὲν εἶναι πεισθεὶς ὁ αἰσχυρὸς ἢ μέγας ὁ μικρὸς οὔτε χρόνον πολὺν τῇ ἀπάτῃ σύνεστι, καὶ βλάπτεται βλάβην ἐλαφράν, καὶ οὐκ ἀνήκεστον. Ὁ δὲ ταῖς κακίαις ἐθίζων ἐπαινος ὡς ἀρεταῖς, ὡς μὴ ἀχθόμενον ἀλλὰ χαίροντα χρῆσθαι, καὶ τὸ αἰδεῖσθαι τῶν ἀμαρτανόμενων ἀφαιρῶν, οὗτος ἐπέτριψε

*) Ἰδε ἀριθ. 27, σελ. 523—526.